

**Belvedere Meridionale
2009. április 04. Szeged**

**Gábrity Molnár Irén:
Vajdasági karrierépítés – ifjúságunk
oktatása és esélyei**

***A vajdasági empirikus kutatáseredmények
2006-07***

A jellegzetes iskolai karrier-utakat dimenziói:

- nem,
- születési lakhely, középiskolai régió,
- anyagi lehetőség/közelség, településtípus,
- felsőoktatási intézmény léte,
- több diploma, szükséges szakirány,
- tőkefajták birtoklása (anyagi, kulturális, kapcsolati),
- nyelvtudás, kudarckerülő magatartás.

E tényezőknek a hatása egyenként elemezve a terepen elvégzett interjúk és a fókuszcsoport vizsgálat alapján.

Fiatalok bizonytalan jövőképe - Egyetem választáskor „kudarckerülő magatartás”

- n a legközelebbi városban tanul - szülői sugallat (költségkímélő megoldás) – Gyakori a fárasztó és költséges ingázás
- n magyar nyelven – energiakímélő
- n hálózathatás/városvonzás (tömb magyar térség)
- n alkalmi munka mellett, magán karokon, vagy kihelyezett tagozaton távoktatással próbálkozik
- n a magyar fiatal munkavállalók karrierje akadozik, ha a szerb nyelvtudásuk gyenge, vagy nem tudnak legalább egy világnyelvet is

Konklúzió:

- a magyar fiataloknál pluszenergia befektetése szükséges
- tudatos jövőépítés, a piacorientált szakválasztás
- integrálódás az európai felsőoktatási-kutatási térségbe

Szakválasztás a nemek dimenziójában.

- a fiúk főleg a műszaki, villamossági, építészeti és gépészeti szakot
- lányos szakmák: pedagógus, közgazdász orvos/medikus, bölcsész
- hasonlóan érdeklődnek mindkét neműek: jog, informatika, természettudományi szakok, mezőgazdaság/kertészet szakok iránt

Meddig tanuljunk?

- n A fiatalok többsége törődik a továbbképzésével, de szívesen vesznek részt **gyorstalpalló és olcsó kurzusokon**;
- n viszonylag kevesen gondolkodnak másoddiploma, vagy **specializálás** szerzésén (20%-a).
- n Ez összefügg az **anyagi helyzetükkel** és a környezeti hatásokkal is (**településtípus**), hiszen a városban élők kedvezőbb feltételek mellett képezhetik tovább magukat a szakmában.
- n A megkérdezettek közül leginkább a **bölcsészszakosok képzik át magukat**, míg a **közgazdászok alapképzés után is tovább tanulnak**.

Gazdasági húzóágazatok

- n A városban élő fiatalok a **szolgáltatásokat** választják, míg a falun és kisvárosban élők inkább a **mezőgazdaság és a feldolgozóipar** lehetőségeit látják.
- n A külföldi- és **befektető tőke** nélkül nem lehetséges a gazdasági fellendülés, sem pedig új munkahelyek nyitása.

Konklúzió:

- n **A magyarság pozícióvesztése kimutatható**
- n **Az elit foglalkozások körében** (állami szektor, közalkalmazott, szakképzett, szolgáltatásban dolgozó), amelyek a presztízsszakmáknak számítanak, **a magyarság részaránya alacsonyabb** az országos, de a vajdasági átlagtól is.
- n A magyarságon belül jóval átlagon felüliek a **mezőgazdaságban dolgozók, fizikai munkát végzők, ipari munkások és a kisiparosok** aránya.

Hosszú ideig tartó munkakeresés

- n A munkaközvetítői irodák főleg az alacsony iskolavégzettségű, szakiskolát végzett, leghátrányosabb munkanélküli rétegnek szerveznek át- és továbbképzést. **A diplomás magyar fiatalok zöme nem jelentkezik be a munkaközvetítő irodába.**
- n **A felsőoktatási diplomával rendelkezők, az ismerősök és barátok által, vagy újságban, interneten meghirdetett alkalomra várnak.**
- n A munkaviszonyban levő fiatalok **viszonylag rövid idő alatt sok helyt dolgoztak már.** Átlagosan évenként váltottak munkahelyet, akár ugyanabban a szakmában is. Az ok: a megfelelően fizetett, biztos munkahely keresése, vagy az utólagos átképzés.

Emigráció?

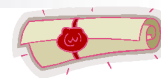
- n A mintából legtöbb (60%) válaszadó friss diplomás **az alkalomra vár és vállalna munkát külföldön.**
- n Igazából azonban **nem látják a külföldi munkavállalás módját, és nem terveznek hosszú időre.**
- n Nagyobb migrációs hajlammal rendelkeznek azok, akiket egy potenciális célország be is fogadna: **orvos, műszaki informatikus, programozó, művész, sportoló, újságíró, építőmunkás, szimultán fordító, főleg a határmenti területekről (heti ingázás Magyarországra, vagy közeli EU-s országba).**

Előzetes megállapítás:

- n A magyaroknál **alulreprezentáltság** észlelhető a **felsőoktatásban és a munkaerőpiac** privilegizált szféráiban is. Az oktatásban és a munkakeresés terén a vajdasági magyarok a többségi nemzettel veszik fel a versenyt, nem pedig a magyarországi vagy európai mintát követik.
- n **A magyar fiatalok elhelyezkedési esélyei Szerbia/Vajdaság munkaerőpiacától és igényétől függ. Szakma- és munkahelyválasztás terén a szerbiai/régióbeli munkaerőpiaci tényezők a döntőek nem pedig az európai normafeltételek.**

Előnyök-hátrányok:

- n Többnyelvű környezetben **előnyös a nyelvtudás** (anyanyelv, környezetnyelv, államnyelv vagy az idegen nyelv funkcionális használata)
- n A **nemzetiségi hálózat** és kapcsolatrendszer nem működik olyan intenzitással, mint a szerb és montenegrói közösségekben, de ott ahol létezik, önbizalmat és biztonságot ad a friss munkakereső és karrierépítő fiataloknak
- n Előnyös a **tapasztalati és a kulturális tőkebirtoklás**.
- n Az **elégtelen anyagi helyzet** hátráltató és sokáig odaláncolja a fiatalokat a szülőkhöz

A presztízsszakmák:

- n menedzser, banki/pénzügyes munkák, marketing-, informatikai munkák, programozó, pszichológus, közgazdász, képzett könyvelő, ügyvéd, tanár, logista, építészmérnök-vállalkozó, gyógyszerész, állatorvos, szakorvos.
- n **Hiányzik az aktív és nyitott iskolamenedzselés, a munkanélküliek átképzésének közös terve.**

A zsákutcás karrier-pályák

- ∅ Gyakori, fárasztó és költséges ingázás a várostól távoli lakhely miatt;
- ∅ Gyenge nyelvtudása miatt nem képes az előnyöket jelentő állami felsőoktatási intézményben felvételizni, vagy nem a piacigényes szakot választ.
- ∅ Anyagi hátrány - szülőkre való támaszkodás, a munkahely mellett a másodállás vállalása, fusizás.

A 19-25 éves középkáder a munkanélküliek 12,1%-át teszik ki, tehát az oktatási rendszer hiányos.

Kompetencia

A munkáltatók „komplett személyeket” keresnek, alkalmazható gyakorlati tudással, kommunikációkészséggel.

A középfokú oktatás alapproblémája:

- (1) a nem megfelelő tanárok
- (2) elavult tanítási program...

- szakmai standardizálás (tudás+képesség) hiánya
- nem készíti fel a tanulókat sem a munkába állásra, sem a továbbtanulásra
- újdonság az elmélet és gyakorlat közti viszony: hároméves szakmunkásképzőkben az arány 70:30 %, a négyévesben 60:40 a gyakorlat javára
- szakok bevezetése improvizált (modern szakok), merev - legtöbb a gépészeti szakiskola, viszont e szakemberek iránti kereslet megcsappant.

A fiatalok szerint a munkába állás és karrierépítési esélyhez a következő tényezők szükségesek

n **Találékony**ság

n **Kitartás** -"szakmai stabilitás"

n **Szorgalom**

n **Siker**es családi ember = sikeres karrier

n **Hírnév**

n **Szerencse**

n **Előnyös** környezeti tényező

n **Vállalkozó** hajlam

n **Pénz**

KONKLÚZIÓK:

1. **A versenyképességre fókuszáljunk** - minőségi és akkreditálható új *felnőtteképzési formákra*
2. **Széleskörű szakoktatás, flexibilis, gyakorlatias interdiszciplináris képzés**
3. **Szükséges: a szakmakínálat megtervezéséhez szükséges párbeszéd**ek kezdeményezése: munkakereső-munkaközvetítő, iskola-munkaadó, munkaközvetítő-iskola,
4. **Karrierépítő Információs Koordinációs Irodák megnyitására a határmenti régiókban**
5. A felnőttoktatás új keretek közötti modellezésével valósítható meg – határon át ívelő munkaerőpiac és képzés rendszer.
6. **A „magyar felsőoktatási térben”, regionális felsőoktatási tömörülés és a felnőttoktatás, interdiszciplináris intézményközi modellje**

**A regionális
felnőttoktatási modell
piciny láncszeme
vagyunk ma ...**

Köszönöm a figyelmet!

